

Tekenen in de Tijd 144

24-30 april 2022

Op Beloken Pasen vierden drie kinderen hun eerste communie in de Dominicus. Erik Borgman preekte elders, maar er waren verbindingen. De centrale boodschap dat we door God in Jezus worden uitgenodigd het leven te ontvangen en te geven. En dat wij dat steeds weer moeten horen.

Deze zondag, Beloken Pasen, vierden we in de Dominicuskerk de Eerste Communie van Karlijn van Dijk, Relinde Denie en Lea Wijnen. De voorbereiding was goed en de kinderen waren steeds enthousiast en kwamen graag naar de middagen die door Ank Rinzema werden geleid. 'Brood voor onderweg' was het thema. Het koninkrijk van God dat Jezus verkondigt, is al bij ons als wij op weg erheen eten en drinken delen en voor elkaar in alle zinnen van het woord goed gezelschap zijn. Dan is Hij in ons midden en geeft Hij ons na zijn verrijzenis het leven doordat wij elkaar het leven geven.

Zelf kon ik niet bij de Eerste Communieviering aanwezig zijn. Ik verzorgde op uitnodiging de verkonding in een andere Dominicuskerk, in Amsterdam. Ook daar ging het over het belang van brood voor onderweg, maar dan vooral om ons te helpen op het juiste spoor te blijven. Jezus wil ons vrij maken, God heeft ons gemaakt om vrij te zijn, maar echte vrijheid, daar moet je voor trainen. We denken tegenwoordig in Nederland vaak dat vrijheid is dat je kunt doen wat je wilt, maar vrijheid begint met leren willen. Wat verlang je echt en hoe blijf je op dat spoor. Dat geldt voor ons als burgers van Nederland – een van de redenen dat veel dingen zo moeizaam gaan en zo moeizaam voelen, is dat we ons maar zelden gezamenlijk afvragen wat we echt willen en daarover met elkaar spreken – maar zeker ook als gelovigen. Als de dood met Pasen inderdaad verslagen is, geeft dat een ongekende vrijheid. Maar de vraag is hoe wij de vrijheid ontwikkelen om in deze vrijheid te leven?

Want wie vrij is, maakt zich niet noodzakelijk populair. Vrijheid kan ertoe leiden dat je genegeerd, bestreden of zelfs bedreigd wordt. Of uitgelachen. Daar moet je tegen opgewassen zijn. Zeg maar eens in Rusland dat je geen deel wilt hebben aan de strijd tegen Oekraïne, bidt in Oekraïne maar eens in navolging van Jezus om vergeving voor de Russische vijand, omdat zij niet zouden weten wat zij doen (vgl. Lucas 23,34). Weiger als ambtenaar maar eens een opdracht uit te voeren van de regering, omdat de gevolgen onmenselijk zijn. Zeg maar eens dat er iemand is opgestaan uit de dood en dat dit ons perspectief op het leven radicaal verandert; zeg maar eens dat je gelooft dat het waar is als er geschreven staat dat wij sindsdien zijn nieuwe lichaam zijn. Hoe wordt je hier vrij genoeg voor?

Ik gebruikte in Amsterdam het voorbeeld van de saxofonist John Coltraine (1926-1967). Hij had altijd zijn instrument bij zich en als er maar even een vrij moment was, pakte hij het op en probeerde hij iets uit. Zo werd hij niet alleen technisch steeds beter in het maken van muziek, hij werd, zo zou je kunnen zeggen, ook steeds meer musicus. Hij werd steeds meer van de muziek en de muziek steeds meer van hem, de plaats waar hij vrij was en het medium waarin hij zich vrij kon uitdrukken. IJzeren discipline als toegang tot vrijheid! Om een vergelijkbare reden vieren wij wekelijks de zondagsliturgie en bidden wij dagelijks de getijden. Om steeds meer vrij te worden in de ruimte die God door Jezus in de Schriften biedt.

Ik sloot aan bij de Griekse kerkvader Johannes Chrysostomus (345-407), die in de tweede helft van de vierde eeuw vaststelde dat gelovigen niet vanzelf op het juiste spoor blijven. Steeds opnieuw moeten wij ons op het juiste spoor laten zetten. Chrysostomus spreekt daarom nadrukkelijk de opvatting tegen dat regelmatig liturgie vieren en regelmatig de psalmen zingen voorbehouden zouden zijn aan monniken. Het tegendeel is volgens hem het geval. Juist zij 'die in de wereld wonen en daar elke dag wonden oplopen', schrijft Chrysostomus, 'hebben het meest behoefte aan medicijnen'. Volgens Chrysostomus, net als bijvoorbeeld volgens Paulus en Augustinus, zette de cultuur van zijn dagen aan tot onderlinge rivaliteit en tot geweld. Mensen raken hierdoor gewond en om te overleven passen zij zich eraan aan. In onze tijd is het niet anders. Ik betrap mijzelf in ieder geval geregeld op gedachten die tamelijk ver afstaan van Jezus' raad om de andere wang toe te keren als je op de ene geslagen wordt. Daarom moeten juist wij, gelovigen die voortdurend aan de invloed van de cultuur bloot staan, telkens weer worden ontgift en er steeds weer in woord en daad aan worden herinnerd dat ons in Jezus een andere mogelijkheid wordt aangeboden. De mogelijkheid om te breken en te delen en daarvan te leven.

De teksten die wij in de kerk lezen en zingen en in de overweging gebruiken, bevatten vaak woorden die ons vreemd zijn geworden. Koppig houden zij vast aan een perspectief dat veelvuldig is afgeserveerd als niet realistisch en achterhaald. Velen zien dat als een probleem en menen dat de kerk nauwer moet aansluiten bij het levensgevoel van hedendaagse mensen. Ik denk dat maar zeer ten dele het geval is en dat het precies ook de bedoeling is dat in de kerk een ander perspectief op de werkelijkheid leidend is dan door onze cultuur als redelijk en verstandig wordt voorgehouden en waarvan wij daardoor ook gaan geloven dat wij ons dit perspectief eigen zouden moeten maken. Natuurlijk moeten mensen aangesproken worden daar waar ze zijn, zowel materieel en spiritueel. Maar we moeten ook niet vergeten dat het goddelijk perspectief waarvan Jezus met zijn leven getuigt, alles in een ander dan het gebruikelijke licht zet. Wat ontstaat, is het perspectief van de vrede, zo maakte mijn dominicaanse medezuster Margot van Veen duidelijk in haar overweging van afgelopen zaterdag aan het einde van het programma 'Zin in Weekend'. Haar bijdrage is hier te horen: <https://dominicanen.nl/2022/04/een-antwoord-op-angst/>.

Vrede is openheid die niet wijkt voor de angst, zegt Margot. Angst sluit af. Vrede is met alles verbonden. Het is het tegendeel van het geweld dat wij elkaar dagelijks aandoen door ons van moeilijke situaties af te keren. Daarom zegt Jezus als Hij bij zijn leerlingen binnenkomt: Vrede. Zodat zij weer weten dat vrede niet alleen hun roeping is, maar dat Hij de vrede in hun midden is en de vrede in zijn spoor daarmee voor hen ook een mogelijkheid is en steeds weer wordt. Dat onze eerste communicanten en wij allemaal mensen van vrede worden en ons steeds opnieuw op haar spoor laten zetten.

Erik Borgman, lekendominicaan
voorzitter van de programmaraad van het Huis van Dominicus